

VADÁSZ- ÉS VERSENYLAP.

Szerda, sept. 10.

25. SZ.

Harmadik évfolyam 1859.

A vároki vadastérről.

(Julius utolsó hetében.)

Alföld és szarvasvad! mint fér ez össze? ha e kérdésre az alföldi róna földszíne jut eszünkbe, hol majdnem csak a magas kukoriczában vagy dohányban, szénaboglyák és gabona asztagok közt bújhatna meg a fővad, mert erdő és liget alig fordul ott másként elő, mint mesterségesen — mondhatni virágként ápolt kertek vagy fasorok alakjában, és maga a héja is, ha magasabbról akarja vadászterének mértföldekre terjedő síkját átvizsgálni, a kútgémre az alföld e Montblanc-jára szorúl, — illy vidékre a szarvas az igaz ép oly kevéssé illik, mint a tűzok a jegeczre. Szegény szarvasok! hol is keresnétek az alföldön telente a menhelyet adó erdő sűrűségét, hol nyáron a hús árnyékot, az enyhítő forrást? talán csak a Tisza vagy a Zagyva partjain? vagy az alföldi méla kutaknál? itt aztán, ha csak a csősz vagy pásztor barátságából nem meritene nektek a válúba, úgy járnátok, mint Aezop rókája, mikor a gólyához ment lakomára.

Az igazi telivér alföld nem lehet a nemes fővad tanyája. De azért még sem tartózkodik az attól oly távol, miszerint ne lehessen mondani, hogy még csak egy lábbal sem áll az alföld határán.

A Tápíó folyónak a gödöllei partok közüli kiindulásán, a megszűnő erdőségeknek előőrse gyanánt van egy bő táplát és hús árnyat nyújtó tusculum, melly a maga nemében sajátságos kis vadastér.

Itt a szarvasvad, melly természeténél fogva kósza állat s a legterjedelmesebb erdőségekben is táplaváltoztatás kedvéért örömet látogatja meg a széleket — eléri a végső korlátot, mellyen túl már csakugyan úgy járna, mint imént említém. Itt tehát meghuzódik és a telet kivéve, midőn a nádalljak be vannak fagyva, az év többi részét Epicur mester elvei szerint szabadság, nyugalom és anyagi jóllét mellett, a természet kinceseiben gyönyörködve tölti; és bizonyos tekintetben a művészethez is hozzálát, mert a szarvas gyönyörű agancsokkal, a sutavad ép erős borjakkal dicsekedhetik.

Ha a helyiséget ismerjük, akkor a szarvasvad itteni jólléte könnyen megfejthető. A folyás medre itt egy mélyedés vagy ér alakját képezi, melly zsombékos, ingoványos, sűrűn be van növe náddal és a nedvet kedvelő fák több nemével, minők az éger, körös, jegenye, tölgy sat. Közbenközben tiszta náddal körülvelt tavak és legtövérebb fütenyészettel diszes partosabb szigetekeskék váltakoznak. Ezen középrészt mind a két oldalról rétek és művelt földek szegélyezik, a legizleteseb természetményekben engedvén táplaválogatást. Ezt ismét délről szálas tölgyerdő, éjszak felől pedig — a honnan Sz. Királyról jár a vad forgása — homokos talajban ritkás jegenye-erdő keríti el.

Kell-e ennél kényelmesebb és táplára alkalmasabb hely? ha már a fővad a szigetekeskékben is — a téli időt kivéve — mindig találhat pompás fűvet, hát még ha a nádasból csak tápvevőjét is kidugja, ott van előtte dúsan kitérve a vetemények minden nemének bősége: buza, zab, kukoricza, sőt — ha kedve tartja — még dinnyét is ehetik.

És mindezzel ingyen élhet! mert a tulajdonos jó szívvvel s bőkezűen engedi azt át a magáéból, és csak az a szarvas fizet aztán valamennyiért, mellynek csuhájára golyóval nyomatik a „Saldirt“ bélyeg.

Azt, hogy itt a legszigorúbb legszabályosabb tilalom van fenntartva, fölösleges emlitenem; az eredmény, a jól kiérdemlett siker ezt legjobban bizonyítja.

E híreből már rég ismert kis vadastérnek láthatására kedvező alkalmat nyújta a barátságos meghívás, melly tulajdonosa részéről jött: nézném meg kis tusculumát. Szívesen mentem s vadászidényemet sikeresen kezdém meg, mert az idei első örömszünet ott tűztem kalapomhoz.

Sághra érve, itt a vároki vadastéren még háziuram elődjei alatt lőtt szarvasok agancsait szemléltem meg, — egy páratlan 20 ágas gyönyörű köztük — s barátságos ebéd után két vastag pony egy kétkerekű lapti-

kában rövid idő alatt Várookra hozott, hol az erdészlakban magunkat be-
szállásolván, a körerdésztől a legjobb hirt hallottuk, hogy: szarvast látni
és löni fogunk. Mire természetesen a legvérmesebb remények támadtak
fel bennünk és a képzelődés — a vadásznak e mindig hű szövetségese —
a sikeres vadász-események egész sorának aranyrajzát tüntette elénk.

Ideje korán ki mentünk aztán a lesállásra, melly számomra nem
messze a lakhoz, a Tápiót e helyen mintegy 50 lépésre megközelítő erdő
vég csúcsán volt kijelölve, hol is egy kökénybokor mögött telepedtem
le. Elöttem terjedt el a sajátságos nádas erdőnek sűrű zöldje, jobbról bal-
ról pedig rét és takarmány-kukoricza, mellyen át kellend a vadnak meg-
fordulnia. A szél kedvező volt ugyan, mert a helyiség után ítélve a vad-
nak oldalt kellett huzódnia, de többnyire erősebben rezgette a lombokat,
hogysen a felém jöhető vadnak ropogtatását a nádban már messziről
meghallhattam volna.

Addig is, és mig az alkonyat közeledtével a vad kivonulását vár-
hattam, a ragadozók ellen védettem szegény személyemet.

Mert nem kell ám azt hinni, hogy lesállás a Tápió mellett csak
amollyan „jöttem, láttam, lőttem.“féle kényelemkörnyezte mulatság; itt
nemcsak illatos, de tövises is a rózsza!

Kegyetlen vérszopó szúnyogok, valódi vampyrok, zúgva támadják
meg és lepik el a vadászt; s ha szemtelen tolakodó éhségük ellen foly-
tonos fűvás és legyezés által — melly műtételt a lehető legkisebb test-
vagy karmozgással kell eszközölni — nem védelmezné magát az ember,
kiszivnákn legédesebb vérét, vagy kilyukasztanákn fülét, mint a dohány
leveleivel bántak ez évben a szütskök.

Utját kellett tehát állanom e ragadozók kegyetlen kísérleteinek s
egyszersmind folytonos figyelemmel lennem a netalán kibukkanó vadra.

De bizon ez egyszer nem bukkant ki semmi, és már is homály kez-
dé borítani az erdő és nádas árnyékosabb redőit. Majdnem alkonyatig
fordultak meg a gabonát hordó szekerek s ez okozhatta a szarvasok ren-
des kivonulásának elmaradását.

Arcomhoz emeltem a fegyvert a meggyőződés végett: láthatom e
még a legyet az irányzékban, azaz van-e még annyi világosság a légben,
hogy adandó esetben sikeresen löhessek; de ezen is túl volt már az idő,
mert beesteledett.

Ekkor még vagy 150 lépésnyire alattam egy vadat láttam a nádasból
kiötleni: testalkata erősnek látszott, agancsot nem vehettem ki fején s né-

hány másodperc után, míg t. i. szemeim a félhomályban eligazodtak, szinéről is, melly igen világos volt, erős szarvastehénre ismertem. A körerdész állítása szerint itt egy derék meddő szokott megfordulni; ennek kellett lennie. Megállott a nádas előtt, vizsgaszemmel fordította fejét mindenfelé s miután meggyőződött, hogy rendében van minden, még egyszer neszt fogva elnyújtotta fejét, aztán sebes ügetve az erdőben, mellyhez háttal állottam, eltűnt.

Nem sokára e kis élénkítő jelenet után besötétedett. Háziuram is visszajött állásából, ő sem látott szarvast; valószínűleg a hordás okozta nyugtalanítás miatt későbben vonultak ma ki, vagy talán a nádas túlsó részén mentek kifelé.

Haza mentünk tehát, azzal biztatván magunkat, hogy „sokat fárad a vadász, ritkán száraz a halász“ és hogy majd holnap közelebről ismerkedünk meg a fővaddal.

Feltéve, hogy mellőzni akarjuk a vadastér csendének ok nélküli háborítását: a Várokon gyakorlott hajtásmód igen czélszerű. Hat vagy hét egyén, kik a vesszőnyesés idejéből jártasak a nádasokban, ezeken az erdész kíséretében lassan húzódnak el, szigorúan sort tartva s imitt amott a fák törzseit megkoppintva, de minden haszontalan zajt és zavarást mellőzve. Ez a kivánt czélnak tökéletesen megfelel, mert a szarvasvad csendesen húzódik el előlük és legjobban kerül lövésre.

Ismételnem sem kell, hogy háziuram éppen azon kimelési szempontnál fogva, melly a vadnak illy kis vadastérieni fenntartására ollyannyira szükséges, miként csak önkárával térhetne el attól ugynevezett nagy vadászatot, mint ez elődjei idejében szokásos volt, nem tartat. Egy vagy két erős szarvasnak, és szintannyi villásnak vagy csaposnak lesből vagy csendes hajtás utjáni ellövetésével beéri s ezen élvezetben barátjai közül is egykettőt részesít, kikről felteszi, hogy a vadastért megtisztelni, és a himet a sutavadtól megkülönböztetni tudják.

Reggel tehát a Tápió alsó pagonyai hajtattak meg. Az elsőben csak sutavadat találtunk; lassan vonultak el a nádasból, megijedve ugyan a szokatlan háborítástól, de rövid körfutás után ismét a kedvelt menedékbe telepedtek le. Végre az erdészlak közelében fekvő s ettől egy még lábón álló zabvetés által elválasztott pagonyra jött a sor. Itt kellendett szarvasokra akadnunk. Mert az erdész állítása szerint 4 szarvas jár együtt, és ezek valószínűleg együtt is fognak kéz alá kerülni; köztük egy erős szarvas van, egészen felagancsolva, de még a hámozáshoz hozzá sem fo-

gott, tülökhegyein koronát, sőt talán markolatot visel. Ez tehát megkímélendő, mert szép agancsai nem fejlődtek ki annyira, hogy ne sajnálná őt a vadász azon időre tartani fel, míg azok tökéletesen meghámozottan és kibarnultan, vadászlelkül már megjárják; ezenkívül még teljes sem lehetett. A falka többi tagjait azonban két csapos és egy villás képezik; ezekre ráillik a „nyári szarvas“ név; ez időben illő sporttárgyúl lehet őket tekinteni: tehát csak előre velük!

Háziurammal elállottuk a keskeny nyilást, melly az itt 150 lépés szélességű Tápió nádast átszegi, és ennek közepén egy öt törzságú körösfű mellett helyezkedtem el. Súlyirányosan nehezdedtek a nap sugarai az egész erdőre és olly forróan öleltek minden szerves és nem szerves lényt, hogy még a szemtelen szúnyogok is bántatlanul hagytak.

Az egyetemes csendet, melly eddig a nádasban uralkodott, most már a hajtóknak egymást irányzó jelszólalásai szakították meg, és csakugyan nem sokára meg is hallottam azt a sajátságos ropogást, mit a vadnak gázlásai által töredező nádszálak okoznak; ezen zaj majd víz zuhataghoz hasonlít, főképp így, ha több darab egyszerre nyomul elő; majd csak úgy hallszik, mint ha benn nádat kaszálnának, mikor a vad egyes zombékok átugrásával halad előre. Ez egyszer még távozólag hallottam azt, és a mint a hajtás után kiderült, több darab sutavad volt az, oldalt törve ki a pagonyból.

Majd ismét az előbbi csend állott be, mellybe csak a hajtók irányosodásainak és a fák megkoppintásainak csekély zaja vegyült.

Most elkiáltja magát a hajtó „Haj! haj! vigyázz!“ és nehéz döngölés és nádropogás hallatszik s a zaj épen felém tart, közeledik. Jól van, gondolám, ezek szarvasok!

Arczomhoz emeltem a fegyvert, mellyet velem a láz keményen megmarkoltatott, és midőn a közeledő ropogás után már már azt hittem, hogy e perczen ugranak át a nyiláson — a zaj egyszerre elhalt. De ezzel egy időben a nád szegélyéből egy csaposnak karsu nyakon könnyűden hordott feje emelkedett ki, míg teste a nád által fedve maradt, átmérte szemmel a nyilás szélességét; tudta ösztönszerűleg, hogy ha ezen átugrik, leplezetlenül kell magát mutatnia, pedig ekkor ellenségének otlétét még nem is gyanította. De erről hamarjában meggyőződött, mert most a nyilás mentének fordította fejét, sötét fényű éles szemeit reám mereszté, hirtelen ismét maga elé nézett, és nyakát behúzza, hatalmas szökéssel túl kelt a nyiláson. Szemem és kezeim közt már maga helyén volt a

fegyver, mikor ő az ugráshoz készült s csak pár másodpercnyi késedelem állott be a lövés előtt az által, hogy ő nem szökött egyenest maga elé, de kissé tüled fordúlva ugrotta át a nyilást, mi azonban golyómnak annál előnyösebb irányt adott. A lövésre a löpor füstje felhőként lebegett egy ideig a nyiláson, nem is láthattam semmit, csak hallám mint rezgett a nád „Zsupp! zsupp!“ a távozó vad szökései alatt; most kiérhetett egy szigetkére, hol lépteinek rengése a puha gyepen elveszett — mert ez oldalról nem hallottam többé semmit.

Nem így a másik oldalon, azaz a hajtásban. Itt most egy nehéz súlyú állatnak döngölése hallszott, és a hajtók néhány éles kurjantással visszatörését akarták megakadályozni; de hiába, visszaugrott biz az, pedig ez volt az erős szarvas! Elég sajnós, hogy nem láthattuk, egyéb baja úgy sem történt volna. Azonban jól tudhatta ő, mért nem akarja magát mutatni. Előőrseül hagyta menni a csapost s csak miután a fegyverdurranásából — igen logícailag — következetté, hogy ott elől nem tréfálnak, okosabbnak tartotta megfordulni és a sűrűbe visszamenni; a hajtók zajával természetesen nem sokat gondolván.

A többi szarvas, mellyeknek állítólag még e pagonyban kellett volna lenniök, nem mutatta magát; tehát vagy nem voltak itt, vagy pedig meg sem mozdultak a sűrűben; az utóbbi esetet kelle feltenni, mert idénybeli szokásukat, hogy t. i. illy időtájt társaságban együtt maradnak, megtartják és nem egykönnyen válnak el egymástól.

A hajtás végével a szarvas nyomát vettem szemügyre, de minthogy a lövés akkor esett, midőn ő még félig benn volt a nádban, a lövés helyén nem lehetett körömszagatásokat bizonyítani csapájában; de gázlásai szembeötlők valának s ezeket követve a nádszálakon mindjárt sebvérre még pedig tetemes mennyiségben akadtam.

Ezzel megnyugodtunk és szivarra gyújtva a zombékokra telepedtünk, a seb hatására egy órai időt engedvén. A roppant hőség, mellyben mozogni kénytelenek valánk, nagyon megizleltette a pihenést a nádas melletti árnyékban; és mégis alig vártam a kiszabott időnek leteltét, hogy bizonyosságot szerezzek golyóm sikeres vagy csalfa működéséről.

Végre a kiszabott idő letelt s mi a megsebesült vad kereséséhez fogtunk. Minden mulasztás elkerülése végett úgy osztottuk meg a keresési munkát, hogy az erdészeket a gázlások utáni nyomozással biztuk meg, háziurammal pedig felmentünk a legközelebbi pagony nyilására, hogy így, ha a vad még csülökre kapna, utját állhassuk.

A szemesség soha sem fölösleges ugyan, sérült vad nyomozásában pedig legkevésbé az: de ez egyszer nem szorúltunk reá, hogy így a sikert fáradsággal érdemeltük volna ki. Mert a mintegy szigetecskén mentünk át, melly a vad távozó irányába esett: háziuram körül járatta szemeit a nád szegélyzetén, nem akad-e a gázlásoknak ide nyíló részére — és legott megpillantá a megdermedt csapost.

Golyóm oda vágott a hova szánva volt: a hevederbe és egy kissé felhajtva, de előnyös irányban.

Most az erdészeknek füttyentettünk át, kik egyébiránt a nyomon jöve is rövid idő alatt ide értek, e hely nem lévén a lövés helyétől 150 lépésnél távolabbra; és ekkép befejeztük a reggeli sportot.

Az esti lesben nem láttam vadat; ellenben a szünyogok, mellyeknek szürvágját a délutáni zivatar nagy mértékben felköltötte, ugyancsak vigak voltak és nem kellett attól tartani, hogy a les alatt elszunyadjunk. Háziuram látott szarvast, de messzeség és esthomály miatt nem lőhetett.

Másnap délelőtt a vadastér nyugati része hajtattott meg, egyrészt azon czélból is, hogy a nagy agancsárt megszemlélhessük. De biz ő szerénykedett s fejéke még nem lévén kész a parádéra úgy elbűjt, hogy nem láthattuk s véle együtt társaitsem. Sutavad ismét szép számmal ötlött ki. A vad létszáma, mellyről e két nap meggyőződni alkalmam volt, húsz darabra tehető, mi e kis vadastérre minden esetre elég nagy.

Délután elhagytuk e szép kis tusculumot; a vastag két pony ismét Sággra szállított, honnan ebéd után kedves háziuramtól — ki másnap lesben lőtt egy csapost — búcsút véve és a szerzett élvet megköszönve, haza felé indultam.

Feltett szándékomnak pedig, hogy a „Vadász- és Versenylap“ útján mindenkinek a kit érdekel, tudtára adom: miként löttem ez idényben az első szarvast — ezennel eleget tettem. O.

Lónevelésről.

(Ramrod után angolból.)

A nemzök megválasztásában gondos ügyelettel kell lenni arra, nincs-e az egyiknek vagy másiknak örökölhető baja. Az emberek általán véve nem eléggé ovatosak e fontos kellék irányában. Különösen gondatlanok e részben a kisebb mezei

gazdák s tíz eset közül kilencben kanczájukat azon ménnel fedeztetik, melly legközelebb van s legolcsóbb. Azzal, valjon a kancza való e a ménhez, vagy ez a kanczához, keveset törődnek s ez az oka, hogy annyi haszontalan rosz gebét látunk.

Az anyakanczának szánt ló megválasztásában fő gondunk legyen a kancza testalkatának épségére és nagyságára; máskülönb en ivadéka is kicsiny leend. Ha a kanczának csontereje csekély, erős csontszerkezetű mént kell számára keresni, hogy ez a hiányt a csikóban helyretüsse. Megjegyzendő, hogy ezen észrevételek inkább a vadászlóra, mint a versenylóra vonatkoznak. Ha ezekre nincs ügyelet, a lótenyésztés nem lesz jövedelmi forrás, mert hiszen a rosz ló is csak annyit eszik s nevelése is szintannyiba kerül, mint a könnyen eladható jóé.

Rosz törzsfaj tartása soha sem gazdaságos, legyen az ló, szarvasmarha, sertés vagy juh tenyésztésnél; valamint hogy a túlszámos jószág se jár nyereséggel, mert ha az állatokra nem fordítható elég gond és kéz, nem sokat örökké válnak biz azok. A kisebb tenyésztési létszám mindig jobb a túlterheltnél.

Nagyon gyakori eset, hogy a hibás kanczát valamely alkalmasint nem híres ménnel fedeztetik s az eredmény kivető gyöngé csikó, mellyet gazdája el nem adhat s ennél fogva tenyésztésre fordít; — képzelhető aztán, milyen lesz ismét ennek az ivadéka.

Ha az anyakancza s az ehez való fedező mén megválasztására kellő gond fordíthatnák s ha a gazda nem sajnálná a pénzt és fáradságot, hogy kanczáját elsőbb rendű hágó ménhez küldje: erre költött pénze okvetlen kamatot hajtana, mert jó tenyésztményre tenne szert s jó lovak vevőiben soha sincs hiány.

Tenyésztési főszabály: ha kanczád rövid testű, keress hozzá hosszas alkatú mént, vagy megfordítva; ha a kancza könnyű, a hágó mén legyen lényeggel bíró, vagy ha testes nehéz a kancza, a mén legyen könnyű. Kellő tekintet erre kívánt minőségű állatot fog eredményezni.

A vak hágó méneket, vagy azokat mellyeknek ivadékai megvakultak mindenki kerülje, valamint a pata-bajokban szenvedőket is, mert e bajok átmennek az ivadéka; a pókosokról nem tartom ezt, bár sokan ellenkező véleményen vannak. A rosz és fájós láb mint örökölhető szintén kerülendő, úgy szintén a csüdttetem és a hörpögés (roaring) is, melly apáról és anyáról egyiránt átmegegy a nemzedékre. Hogy olly méntől vagy kanczától, melly minden egyéb baj hiányában egyedül kemény munka következtében sántult meg, a tenyésztés rosz következésű lehetne: ezt állítani hiba s a józan ész szabályaival ellenkező volna. Rosz szemű mént vagy kanczát alkalmazni tenyésztésre nagy eszélytelenség, mert egy hiba sem örökölhető olly könnyen, s ennek olly sok példáját tudom, hogy kivételes esetet is alig engedhetek meg. Természetesen én itt a szem valódi betegségét értem, ámbár még azonesetben is, ha az egyik szem megsérült s ennek következtében a másik szenved — szintén kerülném a tenyésztést.

Jól tudom, hogy sok esetben a körülmények miatt nem lehet olly válogatósna lenni, mint ohajtanám; vagy hogy valakinek van kanczája mellyet el nem adhat, azt pedig hogy ez, mint mondják, maga magát megegye, kivánni nem lehet et illy esetben, ha a kancza enyém volna, tenyészténék ugyan tőle, de aztán ivadé-

káért jutalmazó árra nem tartanék számot, sem ezt további tenyésztésre nem használnám. Az ily ivadékot mint mezeigazda gazdasági czélokra alkalmaznám s ha igaz lónak nem volna is elég erős és kitartó, van egyéb munka is, mellyet csak úgy végezhetne, mint akármely más ló.

Semmi sem olly háládatos, mint a vadászló tenyésztése. Illy nemű ló mindig kapós és nehezen kapható — s járjanak jó vagy rossz idők, a derék vadászlónak mindig van szép ára. *)

A mezei gazda, ha van jóra való kanczája, mellytől vadászlovakat várhat, hágassa ezt meg illynemű első rendű ménnel s hasznát fogja látni.

Válasszon mént, mellynek lapoczkái hosszúak, mert vadászlóban ez nélkülözhetlen. Használati czéljánál fogva minduntalan nehéz helyzetekbe kerülend; feladata, hogy lovasát hegyen völgyön, árkon bokron át biztosan vigye, holott a lapoczka rövidsége a biztossággal nem fér össze. A lapoczka rézsút fekvésű legyen s akkor nem bánom ha keskeny is, sőt némelyek a vastag lapoczkát okvetlen rossznak hiszik, de ez tévedés, mert a goromba lapoczka igen jó is lehet. Legjobb vadászlovakaim egyike nagyon gömbölyű lapoczkájú volt, és némelyek azokat rossznak tartották, holott a lapoczkacsontok rézsutas fekvése miatt nem lehettek rosszak. Vastag lapoczkájú ló gyakran igen jól rakja lábait, míg a vékony épen ellenkezőleg, miután minden a lapoczkacsontok fekvésétől függ; s itt meg kell jegyezmem, hogy az mit sem határoz, miként szedi a ló lábait, csak jól és teljesen rakja le azokat, a nélkül hogy körme hegyére lépne. A botló legkönnyebben felismerhető, ha a lovas felülvén reá, a kantárszárát megereszti s hagyja őt csendesen menni. Ha botló, ennek rögtön jelét fogja adni, kivált ha az út kissé rögös. Ha pedig még több próba kívántatnék, csak első lábát kell felemelni s megnézni, valjon a patkó hegyfala nagyon ki van e kopva.

A vadászló fejének a nyakkali összekötése egészen helyes legyen. A nyak hosszúsága nem olly fontos mint sokan tán képzelik s az sem tesz semmit, ha a fej nagyocska is: a földolog az, hogy a nyak a fejjel jó arányban álljon s e kettő jól legyen összekötve. Egyedül ettől függ, kellemes lovaglás esik-e a lovon vagy sem — s ezenkívül ez a szabad lélegzésre is szükséges. Ha a fő nincs jól helyezve a nyakon, az ugratás bajjal vagy kellemetlenséggel fog járnai, nem is említve, hogy illy lovon maga a nyargalás is veszedelmesebb.

Ha tehát a nyak hossza nem is annyira szükséges, az itteni izmok ereje análnál nagyobb az — s csödör választásnál főgondunk legyen reá, hogy ez meg legyen benne, különben ivadékában hasonló hiányt tapasztalándunk. Nem tartom azt, hogy a hosszú nyakú vagy nehéz fejú ló nehezebben feküdjék a lovas kezére. Sokáig lovagoltam egy rövid nyakú lovat, melly nehezen feküdt kézre, mert nyaka rövidsége miatt a fő nem lehetett jól helyezve.

Legközelebbi tekintettel a czomb fekvésére kell lenni. A czomb, mint ezt mindnyájan tudjuk, izmos és hosszú legyen, hogy a ló jól elnyújthassa első lábait.

*) E cikket Angliában irták, hol ha aránytalanul nagyobb is a lovas vadászok száma, mint nálunk, de a tenyésztményé is nagyobb. Egyébiránt a vadászló az erős hátszlónak minta képe lévén, az e cikkben ajánlottak alkalmazása ezeknél is czélszerű.

A jó és teljes előczomb lényeges főkélléke a vadászlónak s általában minden gyors lónak, mert a vékony czombú ló soha sem lehet kitartó. A térd alatti rész rövid, de a térd fölötti hosszú legyen. Magának a térdnek tágnak és szélesnek kell lennie, a keskeny térd mindig — de kivált a vadászlóban hiba lévén. A térden alóli rövid résznek csontja lapos legyen; a domború nem állja ki a kemény munkát. A hátulsi izmok szabadon álljanak, úgy hogy a tapintásnál külön legyen érezhető a szárcsont, a függesztő szál és a hajtó izmok; ha mind a három egynek látszik, a láb határozottan rosz.

A körömhegyre lépő lovak sok munka után remegve hajlanak előre. Ügyes csiszárok az ilyen lovat eladás előtt megpatkoltatják a hiány eltakarása végett, de a jó löismerő felfedezi azt, mihelyt a ló mozgását látja. A kancza (nem akarom mondani a csödör, mert nem tehetem fel, hogy valaki eléggé döre legyen illy hibával bíró lovat alkalmazni hágónak) okvetlen közölni fogja csikájával a mozgás e csúnyaságát, minélfogva az illyentől való tenyésztést ovatosan kerüljük.

A vadászló bokája erős — csüde ne nagyon rövid, de nagyon hosszú se legyen, mert ez gyöngeség jele. Tehát a csüdnek akár túlrövidsége, akár túlhosszúsága kerülendő; ha azonban a kettő közül kellene választanom, inkább a hosszút választanám, mint a melly több ruganyosággal bír s így a patát nem olly könnyen viseli meg. Rövid csüdű ló mély talajon soha sem megy jól s lovasát is kellemetlenül hordja, mert a patának a talajhoz ütődését semmi sem mérsékli s következőkép a csüdök áthajlását fogja valószínűleg okozni, kivált ha a ló nagy teher alatt jár és rendes gyakorlatot végez.

(Vége követk.)

A pardubitzzi löversenyek sorozata.

(October 7 és 8.)

PÉNTEK oct. 7-én.

1. Első Császárdíj 1000 db arany 4 éves és idősb lovak számára, 4 mf. Aug. 15-éig kilencz nevezés: Benson úr P a n. B. Biel Cortez. Gr. Batthyány Ist. Basi Bozuk Gr. Eszterházy Mih. Madame Rachel. Gr. Hunyady József Agitation. Gr. Kinsky Oct. Harlequin. Lühe-Reddesdorf úr The Bird in the Hand. Gr. Pálffy Ducrow. Waldow úr Kars.

2. Északnémet díj 2000 for. adják: hg Sulkowski, gr. Hahn-Basedow és b. Maltzahn-Cumerow. A continensen ellett vagy Angliából anyahasban hozott 3 éves lovak számára. Tét 250 for. bánat 125 for. 1 mf. Teher: 8 stone 11 f. ménre 3 fonttal több. 10 aláírással a 2-ik ló a tétösszből 500 for. nyer. A díj nyerője az összegből 500 for. a jövő évi díjra hagy hátra. 24 aláírással 1856. dec. 31-én elzárva.

3. Asszonyságok dija, ezüst tiszteletdíj. (L. lapjaink 21-ik számát.) Aláírás és nevezés oct. 1.

4. Államdíj. 20 arany teherpróbákra.

5. Lótenyésztési államdíjak kiosztása.

SZOMBAT oct. 8-án.

1. Második Császárdíj 600 db arany, ausztriai birodalomban ellett lovak számára. 3 mf. Aug. 15-éig hat aláírás: Gr. Harrach Frolic: Hg Liechtenstein Stella. Gr. Kinsky Oct. Harlequin. Ugyan az Mary O'Moore. Gr. Teleky Rhadamans Gr. Wenkheim Rud. Cigarette.

2. Gr. Kinsky Oct.-díj 500 for. Ausztriai birodalmi 3 éves lovak számára. Tét 100 for. f. v. f. 1½ mf. Ménre 9 stone, kanczára és heréltre 8 stone és 11 font. 10 aláírással a 2-dik ló tételét menti. 9 aláírás. — Hg Auersperg Miss Leapka. Gr. Battyány István Medaillon. Hg Eszterházy Ozora. Gr. Harrach Sattanella. Gr. Henckel Chalili. Hg Liechtenstein Kingston-csikó. B. Bethman S. egy s gr. Kinsky Oct. két aláírásra nem nevezett.

3. Handicap 400 for. hg Liechtenstein díj. Futhat minden ló 2 mf. Tét 100 for. fele bánat, sept. 15-éig bejelentve 25 for. A második ló háromszoros tételt nyer. 8 aláírás. Gr. Henckel L. Kate Tulloch 9 stone. Gr. Henckel Arthur Sobiesky 8 st. 11 f. Gr. Batthyány István Cornflower 8 st. 9 f. Hg Rohan Arthur Posthumus Taurustól időse 8 st. 7 f. Gr. Gaschin Orlando Whiterosetól 4é. 7 st. 11 f. Gr. Schlick Kópi Chief B. Nicholsontól 4é. 7 st. 11 f. Gr. Kinsky Oct. Deutsche Michel 7 st. 5 f. Gr. Gaschin Typee Whiterosetól 3é. 7 st 5 f.

4. Trial Stakes. Kellő számú aláírások hiánya miatt elmarad.

5. Gátverseny 700 for. (L. lapjaink 21. sz.) Két aláírás: Gr. Kinsky Oct. és b. Zedtwitz.

6. Államdíj 40 arany, mezei gazdák lovai számára.

Jegyzet. Minden díj, tét és bánat ausztriai értékű forintokkal lesz fizetendő.

Németországi lóversenyek.

Hamburg. (Vége.)

Gentlemen Sweepstakes. Minden ló. Úrlovarok. 1/3 mfd. Gr. Lehn-dorf Kars méne ismét Severinnel s ismét sikerrel küzdött, 3-ik Battery.

Gátverseny. Úrlovarok. 2500 rőf. 3 gát. Futott két ló s bár Graziella szebben ugrott, de Mountebank sebességével győzött.

Pony gátverseny. 1. Dora. 2. Tommy Doodle. 3. Zodiakus.

Hamburger Sweepstakes. Hamburgi lakosok lovai. 3/8 mfd. 1. Tewel úr Thistledown. 2. Orderley. 3. Concette.

Gátverseny. Minden ló. Úrlovarok. 1/4 mfd. 6 gát. 1. Gr. Lehn-dorf Godolphin. 2. Dandy. 3. Wolga.

Eladó verseny. Minden ló. 3/8 mfd. Ezúttal Billy Barlow verte meg az elébbi eladó versenyben győztes Joan of Arcot, futván velük még: Princess of Orange, Aura és Brunswick. A nyertest 93 L-dorért Bandmann úr vette meg.

200 Louisdor díj. Minden ló. 5/8 mfd. — 1. Gr. Alwensleben The Bird

in the Hand méne messze maga után hagyta Temple Bart, míg Coal Black Rose a versennyel felhagyott.

Hansa verseny. 3é. lovak. $\frac{3}{8}$ mfd. — 1. Hg Sulkowsky Mirabeau. (Megvette Bandman úr). 2. Gr. Alwensleben Riff Pirat. 3. Starlight. — Riff Pirat a kedvencz megsántult.

Fél mértföldes verseny. Úrlovarok. Futott két ló, az ismét összekevert Kars és Severin — s a $\frac{1}{2}$ mfdet rendkívül lassan (6 p. 10 mp. alatt) futván be Kars 1 lóhosszal győzött.

Handicap. Minden ló. $\frac{1}{4}$ mfd. — 1. Gr. Alwensleben 5é. p. m. Dudelsack, Paragonetól 112 f. — 2. Tambourine, 4é. p. k. Bay Midletontól, 104 f. — 3. Barmaid, 3 é. p. k. Annandaletól 90 f. — 4. Walther 94 f. — 5. Cornet 92 f. — 6. Sharper 3é. 96 f. — 16 ló visszavonatot. — Heves küzdés után első a czélnál Sharper volt, de óvás emeltetvén ellene s be is bizonyulván, hogy rövidre vágott, a díjtól elesett.

Eladó verseny. Minden ló. $\frac{1}{2}$ mfd. — A győztes Ausnehmer 25 Louisdor árán levén eladónak jelentve, 26 fonttal kisebb teherrel futott, mint a 200 Louisdoros Middy és Godolphin s a 100-ért eladó Concette. Tulajdonosa 80 Louisdorért visszavásárolta s így alig nyert pár aranyat.

Handicap. Megvert lovak. $\frac{1}{4}$ mfd. — 1. Matins 5é. 103 f. — 2. Vestige d. 98 f. — 3. Severin id. 122 f. — Ez utolsónak hihetőleg kicsiny volt a távolság és nagy a teher.

Hamburgi nagy vadászverseny. Minden ló. Úrlovarok. $\frac{3}{4}$ német mf. — 1. Langen Neuhof úr id. p. k. Jane Eyre ap. Muley Moloch. — 2. Lühe úr Tom Burke. — 3. Preciosa. — 24 szilárd és ingó gáton száraz és nedves árkon át mind a három ló jól ugrott; Jane Eyre határozottan nyert; Preciosa egy elbukás következtében a második helyet elveszté.

CELLE aug. 26 és 27.

Guelph díj, 300 Louisdor a királytól, 3 éves lovak számára. $2\frac{1}{4}$ mf. Teher 120 f. kanczára és heréltre 3 fonttal kevesebb. 32 aláírás. Futott 5 ló. Nyertes $\frac{1}{2}$ lóhosszal gr. Gashin p. m. Collingwood Sheet Anchortól. — 2. Pogge ur Pontus Euxinus. — 3. B. Maltzahn: Antinous. Typee és King of Stars feltartatot.

Tiszteletdíj a királynétól. Úrlovarok. 2 aláírás. — 1. Gr. Grote p. k. Opera. 2. Decken úr sga k. Superb.

Handicap 60 Ld'or. Futhat minden ló. — 1. Gr. Lehndorff 4é. p. k. Joan of Arc. 2. Wernerine. 3. Matins. A 4-ik ló Concette letört.

Tiszteletdíj 3 és 4 éves continensi lovak számára. Futott 2 ló; $\frac{1}{2}$ lóhosszal nyert gr. Henckel Crown Princee paripája b. Biel Cortez méne ellen.

Egyleti-díj, egyleti tagok lovai számára. — 1. Bandmann úr 5é. tv. Billy Barlow. 2. Thistledown 4é. tv. 3. Opera 4é. fv.

Jockey Club-díj 100 Ld'or. — 1. Gr. Lehndorff 3é. p. m. Percy Blackdroptól könnyen győzött gr. Alwensleben Dudelsack és gr. Bernstorff All fours lóva ellen.

Pótlék

a vadászműszótár „rőt vad” rovatához.

Ág, *Enden*, az agancs két tülkének kiálló fokai. A tülöktő fölötti első ág szemág, *Augenend*, a mindjárt e fölötti, de nem rendszeren kettős vendég szemág vagy jégág, *doppeltes Augenend*, ezután jő a középág, *Mittelend*.

Agancs. Ferde agancs, *wiedersinnig*, ha az egyik tülök merőben hiányzik, vagy ha a bogozás alatti sérüléstől valamely szabálytalan ferdeség vagy kinövés támadt rajta.

Agancsár, *der jagdbare Hirsch*, a himszarvas nyolcz ágastól kezdve felfelé.

Átméri a rőt vad az erdőt, pagonyt, hegyet, vadastért sat., ha megállapodás nélkül megy keresztül rajta.

Bakog (Dunántúli szó) a rőt vad, midőn ijedtében böffentő hangokat ejt. Erősebb szarvasoknál ez nem tapasztalható.

Barczáz l. riad.

Bejárás, kijárás, *Eingang, Ausgang*, a vad fordulója ki és be az erdőbe.

Biztosít, *sichert*, a szarvas, hogy megtudhassa, nem fenyegeti-e veszély.

Bonyolódni, *verfangen*. Elbonyolódnak a szarvasok, ha küzdéskor agancsaik egymásba keveredtek.

Borítani, *beschlagen*, a rőt vad fajzása.

Csekély, hitvány, *gering*, a vad és nem — kicsiny.

Csonka szarvas az, mellynek egy tülke hiányzik.

Csörtölnek az agancsok, midőn a himszarvasok egymással viaskodnak.

Csuha, a szarvasvad bőre.

Csülökre kap, *springt auf* vagy *reißt aus*, a lövés után összerogyott rőt vad, ha felocsudik s tovább iramlik.

Dermedtre hangoz, *gibt verendtlaut*, a véreb, midőn csaholásával a megdermedt szarvasvad megtalálását jelezi.

Elfogadja a vad a sózatagot, ha azt meglátogatja.

Elugrik a véreb alól, *bricht den Pahl*, a nehéz sebben összerogyott szarvasvad.

Erős a szarvas, nem pedig nagy.

Feltörni, *aufbrechen*, a rőt vadat annyi, mint a belekkel együtt a vadászrésztt is kivenni belőle. A kizsigerezés (*Ausweiden*) csak a belek kivetését jelenti.

Gázlat, *Abtritt*, a fű, mellyet a szarvas letaposott.

Heveder, *Mittenleib*, a szarvasvad testének közepe. (L. a rajzot.) Ezt azon értelmezés helyébe kérjük iktatni, melly lapjaink 21-ik számában a „Heveder és hevederlövés” szavak alatt jelent meg.

Himszarvas, vagy egyszerűen szarvas, a *mas* ivart fejezi ki, annál inkább, mert az erdők fejedelme más nyelvekben is maga számára követeli az egész faj nevét, p. o. *der Hirsch*, le cerf, the stag; mig a *foemina* das Thier, la biche, the doe, a szarvastehén vagy még inkább sutavad kifejezéssel hiven vissza van adva, miután a faj nősténye szarvat nem visel. Ehhez képest az eddig használt „szarvas-

bika“ szót, melly ellen legilletékesebb helyekről jöttek tiltakozások, megsemmisítettnek kérjük tekintetni. A „him“ általában a szárnyasok *mas*-ja ugyan, míg ezt az emlősöknél a „kan“ és a „bak“ jelöli: nyelvtünk sajátsága azonban ezt néha felseréli s himoroszlányt, és himszarvast, kantúzókat és kanverebet sat. mond.

A szarvas testének külső helyei, melyekről az illető lövések is neveiket veszik, a rajz számai szerint következők:

I. Lapoczka vagy vállap = Blatt.

II. Váll megett = Hinter's Blatt.

III. Heveder = Mittenleib.

IV. Remek = Zimmer.

V. Homor, homorlövés = Hohlschuss.

VI. Bél, béllövés = Waidwundschuss.

VII. Czomb vagy czopák = Schlägel.

A szarvas egyez tagjai: szája tápvevő, Graser; nyelve nyaló, Lecker, orra neszelő; szügye Stich; begye Brunthals; hasa béltelek, Waid sack. Köröm Schalen; csülökköröm Afterklauen; horgos in Hessen; czopák Schlägel; kötény Schürze a suták-, pamaes Pinsel a himek és bakok

nemző részétől elálló szőrösomó; here Kurz Wildpret; billegény die Blume; hullató Waidloch. Az agancs egyes részei az „Ág, Agancs és Tülök“ szavak alatt találhatók.

Hizidény, *Feistzeit*, a vad leghízottabb ideje.

Járás a hely, hol a vad elvonult. Új járás, hol szimatját az ebek még érzik.

Keresztezni, *schränken*; keresztezett a rőt- és a sertevad, ha lábait (nyomai után itélve) nem egyenes vonalban rakta a földre. Erős szarvasok jobbra kereszteznek.

Korona, *Krone*, az agancs tülkének legfelső hármas ága.

Kotorász a szarvasvad, midőn lábaival a hullott száraz lombokat eledelt keresve kapargatja.

Legyező, *Wedel*, a dämvad farka.

Les, esti les, hajnali les, *Anstand*. Leshely: *Ansitz*; lesjárda vagy lesjárút: *Pirschweg*; lest járnai: *pirschen*.

Lesutolni (Dunántúli szó) annyi mint lefejteni.

Leszáll a himszarvas a sutáról üzekedés után.

Leszőrel (Dunántúli szó) annyi mint vetkezik.

Lomboz vagy gallyaz, *schlägt mit dem Geweih*, erdőben a szarvas.

Markolat az agancs tülkének legfelső négy vagy ennél is több ága. (A francia „empaumure“ után mert az emberi markolat felnyitott ujjaihoz hasonlít.)

Megállítva esahol, *gibt Standlaut*, a véreb, midőn a lösebes vad megállását jelezi.

Megcsholja, *verbellt*, a lösebes vadat.

Megfülelni, *verhören*, a szarvasvad hollétét reggel és este barczázása után kitudni.

Meghatározni, *ansprechen*; a vad nyomából meghatározza a vadász annak erősségét.

Neszt fog, *vermerkt*, a rőt vad midőn figyelve fülel.

Nyögdel a szarvastehén. Nyögdelés: *der Thierruf*.

Ocsudik, felocsudik a rőt vad, ha lövés után összerogy, de erőt nyervén, ismét csütlökre kap.

Örömszöld, *der Bruch*, a kalapra tűzött zöld gally, szarvas vagy más nagy vad elejtése jelül.

Összerogy, *bricht zusammen*, kapott lövésre a rőt vad.

Rezget, *rauscht*, a sürüben a szarvas, ha lassan huzódik azon végig.

Riadás vagy rigyetés, Dunántúl barczázás vagy barczogás *Brunftgeschrei*, a himszarvas jelentkezése üzekedés idején.

Rovátok az agancs gyöngyei közt elnyúló mélyedések.

Ropogtat a szarvasvad, midőn lassan vonuló léptei alatt a száraz gally és lomb csörög.

Sebször, *Schlaghaar*, a vadról golyó által lehorzolt szőr.

Szembeszáll a vaddal, *stellt das Wild*, a véreb.

Töret, *der Bruch*, letört ág, mellyel a vad vérnyomát jelölik.

Törve vágat az erdőn végig a szarvasvad, *bricht durch den Wald*.

Türhető a rőt vad, ha kifejlődéséhez közeledik.

Tülök az agancs két törzse. Ennek egyes ága csap, a kettős villa, legfelső hármassága korona, legfelső négy vagy ennél is több ága markolat.

Vállegyenest áll a szarvas, *zeigt das Blatt*.

Vállap, *das Blatt*, a rőt vadon kizárólag a lapoczka és az első oldalborda közötti hely. (L. a rajzot.)

V e g y e s e k.

— Múlt augusztus hó 7-én gróf Pálffy Pál schwemrechni vadászlakában több főrangú sportsman, jelesül gr. Apponyi Lajos, gr. Chotek Rudolf, gr. Kollonitz László és hg Liechtenstein Károly — jött össze szarvasvadászatra. A pár napi vadászat eredménye összesen 14 szarvas lón; még pedig 1 tizennégy ágas; 2 tizenkettes, 2 tizes, 6 nyolczas, 1 hatos és 2 csapos. E szám következőkép oszlott el: gr. Chotek lött 8-at, gr. Pálffy Pál 3-at, hg Liechtenstein, gr. Apponyi és gr. Kollonitz egyet-egyet.

— A legkitünőbb angol sportsmanek egyike, Grantley F. Berkeley, ki vadászati élményeit egyszerű s megnyerő modorban közli a „Field“ olvasóival — az észak amerikai egyesült államokba utazott olly czélből, hogy az ottani vadászatokban részt vevén, ezekről az imént említett lapba tüzetes leírásokat küldhessen. Berkeley a buffalót a távoli nyugat mezőségein, a jávor szarvast eredeti honában szándékozik felkeresni — s e szerint a veres indiánok földéről irandó levelei nem csekély érdekűeknek ígérkeznek. Közleményeit időről időre lapjainkba is átveendjük.

Eladó lovak.

Pallini Inkey Zsigmond úrnál — Lengyeltótiban:

Gombóc 4 éves pej mén, telivér, ap. Vlasko, any. Homoeopathie. Ára 1500 for.

Lóverseny határnapok.

Török-Sz.-Miklós: october 2.

Pardubitz: oct. 7 és 8.

Árad: oct. 22. és 23.

Nevezési zárnapok.

Sept. 15. — Török-Sz.-Miklós: Egyleti díj. — Asszonyságok díja. (L. 20. sz.)

Oct. 1. — Árad: Tétverseny. — Császárdíj. — Noszticz grófné díja. — Rózsadíj. — Thembydíj. — Elegyverseny. — Asszonysági díj. — Bohusdíj. — B. Simonyi akadályverseny. (L. 22. sz.) — Pardubitz: Asszonyságok díja. (L. 25. sz.)

T A R T A L O M :

A vároki vadastérről. O. — A lónevelésről. — A pardubitz-i lóversenyek sorozata. — Németországi lóversenyek. — Pótlék a vadászmujsótár „rőt vad“ rovatához. — Vegyesek.

Tulajdonos kiadó és felelős szerkesztő Bérczy Károly.

Pest, 1859. Nyomatott Emich Gusztávnál. Barátok tere 7. sz.